

На основу члана 7. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 101/05),

Министар рада и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК
о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу средстава и опреме за личну заштиту на раду

I. Опште одредбе

Члан 1.

Овим правилником прописују се минимални захтеви које је послодавац дужан да испуни у обезбеђивању примене превентивних мера при коришћењу средстава и опреме за личну заштиту на раду.

Члан 2.

Средства и опрема за личну заштиту на раду, у смислу овог правилника, јесу сва средства и опрема које запослени носи, држи или на било који други начин користи на раду, са циљем да га заштити од једне или више истовремено насталих опасности и/или штетности, односно да отклони или смањи ризик од настанка повреда и оштећења здравља.

Средства и опрема за личну заштиту на раду, у смислу овог правилника, јесу и сва помоћна средства или додаци која су намењена за остваривање циља из става 1. овог члана.

Средствима и опремом за личну заштиту на раду, у смислу овог правилника, не сматрају се:

- 1) обично радно одело или униформа, које није посебно намењено за заштиту безбедности и здравља на раду запосленог;
- 2) средство и опрема које користе запослени у службама за прву помоћ и спасавање;
- 3) средства и опрема за личну заштиту војника, полицајаца и запослених у другим државним органима, која су утврђена посебним прописима;
- 4) средства и опрема намењена за запослене у друмском саобраћају;
- 5) спортска средства и опрема;
- 6) средства и опрема за самоодбрану и застрашивање;
- 7) преносни уређаји и апарати за откривање и јављање опасности и сметњи.

Члан 3.

Средства и опрему за личну заштиту на раду користи запослени на радном месту и у радној околини, односно приликом обављања послова и радних активности, на којима се опасности и/или штетности, односно ризици од настанка повреда и оштећења здравља, не могу отклонити или у довољној мери смањити применом техничких, технолошких, организационих и других мера у области безбедности и здравља на раду.

II. Обавезе послодавца

1. Обезбеђивање средстава и опреме за личну заштиту на раду

Члан 4.

Послодавац је дужан да запосленом обезбеди коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду.

Члан 5.

Послодавац је дужан да обезбеди запосленом средства и опрему за личну заштиту на раду која морају да:

- 1) буду израђена у складу са прописима о безбедности производа;
- 2) одговарају постојећим условима на радном месту и у радној околини;
- 3) буду наменски израђена за отклањање или смањење ризика на радном месту и као таква не смеју да повећавају постојеће или произведу нове ризике за безбедност и здравље запослених;
- 4) одговарају специфичним ергономским захтевима на радном месту и здравственом стању запосленог;
- 5) буду тако израђена да их запослени може правилно и на једноставан начин користити и после подешавања, поправке, дораде и сл.

Када запослени, због више опасности и штетности којима је изложен, мора користити истовремено различита средства и/или опрему за личну заштиту на раду, послодавац је дужан да обезбеди да та средства и опрема буду међусобно прилагодљива и да при томе ефикасно штите запосленог од опасности и штетности којима је изложен на раду.

2. Одређивање средстава и опреме за личну заштиту на раду

Члан 6.

Послодавац је дужан да одреди средства и опрему за личну заштиту на раду на основу процене ризика од настанка повреда и оштећења здравља запослених, односно препознатих и утврђених опасности и штетности којима су запослени изложени на радном месту и у радној околини.

Послодавац је дужан да сачини Преглед опасности и штетности које захтевају коришћење средстава и/или опреме за личну заштиту на раду (Прилог 1), као и да одреди средства и опрему за личну заштиту на раду која одговарају Прегледу средстава и опреме за личну заштиту на раду (Прилог 2).

Прилози из става 2. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 7.

Послодавац одређује врсту средстава и/или опреме за личну заштиту на раду и услове њихове употребе који одговарају стању на радном месту и у радној околини, узимајући у обзир врсту и учесталост излагања опасностима и штетностима, ниво ризика, карактеристике радног места и ефикасност заштите запосленог средствима и опремом за личну заштиту на раду у односу на услове у којима мора да их користи.

3. Процена средстава и опреме за личну заштиту на раду

Члан 8.

Послодавац је дужан да пре избора средстава и опреме за личну заштиту на раду, коју планира да да на коришћење запосленом, изврши процену да ли иста испуњавају захтеве из чл. 5. и 6. овог правилника.

Процена обухвата следеће елементе:

- 1) анализу и процену ризика који не могу да се отклоне или смање другим мерама;
- 2) особине које мора да поседује средство и/или опрема за личну заштиту на раду да би ефикасно отклонила или смањила ризике из тачке 1) овог става, као и ризике који могу настати коришћењем тог средства и/или опреме;
- 3) упоређивање особина средстава и/или опреме која може да се набави, а која испуњава услове из тачке 2) овог става.

Послодавац је дужан да процену из става 1. овог члана измени и допуни увек када дође до промена у било ком њеном елементу.

4. Коришћење средства и опреме за личну заштиту на раду

Члан 9.

Послодавац је дужан да да на коришћење одговарајућа средства и опрему за личну заштиту на раду запосленом који ради на пословима утврђеним у Прегледу средстава и опреме за личну заштиту на раду према пословима који захтевају њихово коришћење (Прилог 3).

Прилог из става 1. овог члана одштампан је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Послодавац је дужан да при давању на коришћење средства и/или опреме за личну заштиту на раду запосленом, поштује начело према коме су средство и/или опрема за личну заштиту на раду намењени за његово лично коришћење.

Када околности захтевају да одређено средство и/или опрему за личну заштиту на раду користи више запослених, послодавац је дужан да предузме све што је потребно да такво коришћење не угрози здравље и хигијену запослених.

Члан 10.

Послодавац је дужан да обезбеди да коришћење средстава и/или опреме за личну заштиту на раду не проузрокује финансијске обавезе за запослене.

Послодавац је дужан да запосленом на коришћење да само исправна средства и/или опрему за личну заштиту на раду, при чему потребним чувањем, одржавањем, поправкама и заменама обезбеђује задовољавајуће хигијенско стање средстава и/или опреме за личну заштиту на раду.

Послодавац обезбеђује да запослени користе средства и/или опрему за личну заштиту на раду искључиво у складу са њиховом наменом, осим у изузетним и специфичним случајевима.

Послодавац је дужан да обезбеди да запослени буду упознати и да користе средства и/или опрему за личну заштиту на раду у складу са свим безбедносно-техничким подацима за та средства и/или опрему за личну заштиту на раду.

Послодавац је дужан да обезбеди документацију у којој су наведени подаци из става 4. овог члана на језику који запослени разуме.

Члан 11.

Послодавац је дужан да, благовремено и пре почетка коришћења средстава и/или опреме за личну заштиту на раду, упозна запосленог са ризицима од настанка повреда и оштећења здравља, због којих има обавезу да користи дата средства и/или опрему за личну заштиту на раду.

Послодавац је дужан да теоријски и практично оспособи запослене за правилно коришћење средстава и/или опреме за личну заштиту на раду.

Практично оспособљавање запослених, из става 2. овог члана, подразумева демонстрацију коришћења.

III. Обавештавање запослених

Члан 12.

Послодавац је дужан да запосленима или њиховим представницима за безбедност и здравље на раду обезбеди све информације које се односе на безбедност и здравље на раду, а нарочито о мерама које се предузимају у циљу заштите безбедности и здравља на раду запослених при коришћењу средстава и опреме за личну заштиту на раду.

IV. Сарадња послодавца и запослених

Члан 13.

Послодавац и запослени, односно њихови представници за безбедност и здравље на раду дужни су да сарађују у вези са свим питањима која се односе на коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду.

Запослени и њихови представници имају право на увид у документацију која се односи на средства и опрему за личну заштиту на раду, а која представља основ за њихово одређивање и коришћење.

V. Прелазне и завршне одредбе

Члан 14.

Послодавци који су, пре ступања на снагу овог правилника, започели обављање делатности, односно обезбедили коришћење средства и опреме за личну заштиту на раду дужни су да своје пословање ускладе са одредбама овог правилника у року од годину дана од дана ступања на снагу овог правилника.

Члан 15.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о средствима личне заштите на раду и личној заштитној опреми („Службени лист СФРЈ”, број 35/69).

Члан 16.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број 110-00-00002/2008-01
У Београду, 30. септембра 2008. године

Министар,
Расим Љајић, с.р.

**ПРЕГЛЕД ОПАСНОСТИ И ШТЕТНОСТИ КОЈЕ ЗАХТЕВАЈУ КОРИШЋЕЊЕ СРЕДСТАВА И/ИЛИ ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ
ЗАШТИТУ НА РАДУ**

			ОПАСНОСТИ И ШТЕТНОСТИ																						
			ФИЗИЧКЕ											ХЕМИЈСКЕ					БИОЛОШКЕ						
			МЕХАНИЧКЕ						ТОПЛОТНЕ		ПРИ КОРИШЋЕЊУ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ	ЗРАЧЕЊА		БУКА	АЕРОСОЛИ			ТЕЧНОСТИ		ГАСОВИ И ПАРЕ	патогене бактерије	патогени вируси	гљивице	немикробски биолошки агени	
			пад са висине	ударца, судар, пригњечење	убод, окрзуће	вибрације	оклизуће - пад	вредина	хладноћа	нејонизујућа		јонизујућа	прашина		дим	пара	погатање	прскање, бризгање							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25		
ДЕ ЛОВИ Т Е Л А	глава	Лобања																							
		Уши																							
		Очи																							
		Дисајни путеви																							
		Лице																							
		Цела глава																							
	рука	Шака																							
		Остали делови																							
	нога	Стопало																							
		Остали делови																							
	остало	Кожа																							
		Труп																							
		Унутрашњи органи																							
		Цело тело																							

ПРЕГЛЕД СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ

1. ЗАШТИТА ГЛАВЕ

- заштитни шлем за коришћење у индустрији (рударство, грађевинарство и друге индустрије),
- индустријске заштитне капе, шешири, мреже за косу - са или без штитника за очи, за заштиту скалпа,
- заштитне капуљаче, мараме и др. (од тканине, непропусне тканине, итд.).

2. ЗАШТИТА СЛУХА

- антифони и сличне направе,
- шлем са потпуном акустичном заштитом,
- наушнице које могу да се причврсте на индустријске шлемове
- штитници за уши са пријемником за ниско-фреквентну индукцију,
- штитници за уши са опремом за комуникацију.

3. ЗАШТИТА ОЧИЈУ И ЛИЦА

- наочаре,
- заштитне наочаре,
- наочаре које штите од рентгенског, ултраљубичастог, инфрацрвеног, ласерског и другог зрачења,
- штитници за лице,
- маске и шлемови за заваривање (ручне маске, маске које се причвршћују траком за главу или маске које могу да се причврсте на заштитне шлемове).

4. ЗАШТИТА ДИСАЈНИХ ОРГАНА

- филтрирајући апарати, маске или полумаске са филтерима за праšину, гасове и радиоактивну праšину,
- изолациони апарати са цревом за довод свежег или компримованог ваздуха са маском за цело лице, полумаском или склопом усника,
- уређаји за заштиту органа за дисање са покретном маском за заваривање,
- ронилачки апарат,
- ронилачко одело.

5. ЗАШТИТА РУКУ И ШАКА

- рукавице за заштиту при:
 - раду са опремом за рад (од убода, посекотина, вибрација и сл.),
 - раду са хемикалијама,
 - коришћењу електричне енергије и високим температурама,
- рукавице код којих су сви прсти заједно осим палца,
- навлаке за прсте,
- заштитни рукави,
- штитник за зглоб шаке при тешком раду,
- рукавице без прстију,
- заштитне рукавице.

6. ЗАШТИТА СТОПАЛА И НОГУ

- плитке ципеле, плитке чизме, дубоке чизме, заштитне чизме,
- ципеле које могу брзо да се развежу и скину,
- ципеле са додатним ојачањем у пределу прстију (са челичном капном и сл.),
- ципеле и каљаче са ђоновима отпорним на дејство топлоте,
- ципеле, чизме и каљаче отпорне на дејство топлоте,
- термо-ципеле, чизме и каљаче,
- ципеле, чизме и каљаче отпорне на вибрације,
- антистатичке ципеле, чизме и каљаче,
- изолационе ципеле, чизме и каљаче,
- чизме за руковаоце тестером са ланцем,
- цокуле,
- штитници за колена и потколенице,
- уметнути штитници свода стопала,
- камашне,
- уложне табанице које могу да се уклоне (отпорне на високу температуру, пробадање или знојење),
- клинови који могу да се уклоне, за ход по леду, снегу или клизавом терену.

7. ЗАШТИТА КОЖЕ

- заштитне креме/масти.

8. ЗАШТИТА ТРУПА И АБДОМЕНА

- заштитни прслуци, јакне и кецеље за заштиту при раду са опремом за рад (од пробадања, посекотина, прскања растопљеног метала, итд.),
- заштитни прслуци, јакне и кецеље за заштиту при раду са хемикалијама,
- термо прслуци,
- прслуци за спасавање,
- кецеље за заштиту од рентгенског зрачења,
- опасачи за тело.

9. ЗАШТИТА ЦЕЛОГ ТЕЛА:

- опрема за спречавање падова:
 - опрема за спречавање падова са висине и у дубину (потпуна опрема са свим пратећим елементима),
 - опрема за спречавање падова са апсорбером кинетичке енергије (пуна опрема са свим пратећим елементима),
 - уређаји који придржавају тело (заштитни опасач),
- заштитна одећа:
 - заштитно радно одело (из два дела или једноделно),
 - одело за заштиту при раду са опремом за рад (од пробадања, посекотина, итд.),
 - одело за заштиту при раду са хемикалијама,
 - одело за заштиту од прскања растопљеног метала и инфрацрвеног зрачења,
 - одело које је отпорно на високе температуре,
 - термо одело,
 - одело за заштиту од радиоактивног зрачења,
 - одело за заштиту од прашине,

- одело за заштиту од гасова,
- одело од флуоресцентних или рефлектујућих материјала и пратећи елементи (траке за руке, рукавице, итд.),
- заштитни покривачи.

Прилог 3

ПРЕГЛЕД СРЕДСТАВА И ОПРЕМЕ ЗА ЛИЧНУ ЗАШТИТУ НА РАДУ ПРЕМА ПОСЛОВИМА КОЈИ ЗАХТЕВАЈУ ЊИХОВО КОРИШЋЕЊЕ

1. ЗАШТИТА ГЛАВЕ (ЗАШТИТА ЛОБАЊЕ)

Заштитни шлемови

- грађевински радови, пре свега радови на, испод или у близини скела и подигнутим местима за рад, подизање и скидање оплата, састављање и монтирање, рад на скелама и рад на рушењу грађевинских објеката,
- рад на челичним мостовима, металним конструкцијама, стубовима, торњевима, металним хидрауличним постројењима, у железарама, ваљаоницама, великим контејнерима, великим цевоводима, котларницама и електранама,
- рад у јамама, рударским окнима, рововима и тунелима,
- рад са земљом и каменом,
- рад у подземним коповима, каменоломима, површинским коповима, рад на одвожењу угља,
- рад на машинама за бушење земље,
- минирање,
- рад у близини лифтова, погонских механизма лифтова, дизалица и транспортера,
- рад на високим пећима, у челичанама, у топioniцама, у ваљаоницама, на обради метала, ковању и ливењу,
- рад са индустријским пећима, контејнерима, машинама, силосима, бункерима и цевоводима,
- бродоградња,
- премештање вагона (маневрисање),
- рад у кланицама.

2. ЗАШТИТА СТОПАЛА

Заштитне ципеле са непробојним ђоновима

- рад на основним конструкцијама, рад на темељима и рад на изградњи саобраћајница (путева),
- рад на скелама,
- рушење грађевинских објеката, зидова и конструкција,
- рад са бетонским грађевинским елементима који укључује и подизање и скидање оплата,
- рад на градилиштима и складиштима,
- рад на крову.

Заштитне ципеле без непробојних ђонова

- рад на челичним мостовима, металним конструкцијама, стубовима, торњевима, лифтовима, металним хидрауличним постројењима, у железарама, ваљаоницама, великим контејнерима, великим цевоводима, дизалицама, котларницама и електранама,

- градња пећи, инсталација за грејање и вентилацију и склапање металних делова,
- рад на реконструкцији и одржавању,
- рад на високим пећима, у челичанама, у топионицама, у ваљаоницама, на обради метала, ковању, на топлом пресовању и извлачењу,
- рад у каменоломима и површинским коповима, рад на одвожењу угља,
- рад на обради и преради камена,
- рад на производњи равнoг стакла и стаклених предмета,
- рад са калупима у керамичкој индустрији,
- рад на облагању пећи у керамичкој индустрији,
- рад на одливцима у керамичкој индустрији и индустрији грађевинских материјала,
- транспорт и складиштење,
- рад са замрзнутим комадима меса и пакетима конзервисане хране,
- бродоградња,
- премештање железничких вагона-маневрисање.

Заштитне ципеле са потпетицама или клиновима и непробојним ђоновима

- рад на крову.

Заштитне ципеле са ђоновима од изолационог материјала

- рад са и на екстремно хладним или врућим материјалима.

Заштитне ципеле које лако могу да се скину

- у случајевима када постоји ризик да ће растопљене материје продрети у обућу.

3. ЗАШТИТА ОЧИЈУ ИЛИ ЛИЦА

Заштитне наочаре, штитници или маске за лице

- заваривање, брушење и резање,
- рад на заптивању и клесарски радови,
- рад на обради и преради камена,
- рад са ручним механизованим алатима,
- рад на машинама за обраду скидањем материјала при чему настају мали-ситни опилци,
- ковање,
- уклањање и ломљење делова,
- прскање абразивних материја,
- рад са киселинама и базама, средствима за дезинфекцију и корозивним средствима за чишћење,
- рад са распршеним течностима,
- рад са и у близини растопљених материјала,
- рад са изворима топлотног зрачења,
- рад са ласерима.

4. ЗАШТИТА ДИСАЈНИХ ОРГАНА

Средства и опрема за заштиту дисајних органа/изолациони апарати

- рад у контејнерима, затвореним просторима и индустријским пећима које раде на гас, где постоји концентрација гаса или недовољна концентрација кисеоника,
- рад у близини високих пећи,
- рад у близини гасних конвертора и гасовода високих пећи,

- рад у близини испусних отвора високих пећи уколико постоји опасност од димова и испарења тешких метала,
- рад на облагању пећи и посуда које иду у пећи где постоји опасност од појаве прашине,
- употреба боја у спреју када није обезбеђено одговарајуће одстрањивање прашине,
- рад у окнима, канализацији и осталим подземним просторима везаним за канализацију,
- рад у хладњачама где постоји опасност од изливања супстанце која се користи за хлађење.

5. ЗАШТИТА СЛУХА

Штитници за уши

- рад на пресама за метал,
- рад са пнеуматским бушилицама,
- рад особља које на аеродромима опслужује авионе,
- побијање шипова,
- рад на преради дрвета и текстила.

6. ЗАШТИТА ТЕЛА, РУКУ И ШАКА

Заштитна одећа

- рад са киселинама и базама, средствима за дезинфекцију и корозивним средствима за чишћење,
- рад са или у близини врућих материјала или на местима где се осећа дејство повишене температуре,
- рад на производњи равног стакла,
- пескарење,
- рад у коморама за дубоко замрзавање и хладњачама.

Заштитна одећа од незапаљивих материјала (ватроотпорна одећа)

- заваривање у затвореном или скученом простору.

Непробојне кецеље

- вађење костију и сечење,
- рад са ручним ножевима који подразумева повлачење ножа према телу.

Кожне кецеље

- заваривање,
- ковање,
- ливење.

Заштита подлактице

- вађење костију и сечење.

Рукавице

- заваривање,
- руковање предметима са оштрим ивицама, осим када је у питању опрема за рад код које постоји опасност да ће рукавица бити захваћена деловима те опреме,
- небезбедан рад са киселинама и базама.

Рукавице са металним нитнама или плетивом

- вађење костију и сечење,
- сечење при којем се користе ручни ножеви за производњу месних производа и клање у кланицама,
- замена ножева на машинама за сечење или резање.

7. НЕПРОМОЧИВА ОДЕЋА

- рад на отвореном по киши и хладном времену.

8. ОДЕЋА ОД РЕФЛЕКТУЈУЋИХ МАТЕРИЈАЛА

- рад при ком запослени морају да буду јасно видљиви.

9. ЗАШТИТНИ ОПАСАЧ

- рад на скелама,
- монтажа већ произведених грађевинских елемената на висини,
- рад на стубовима.

10. БЕЗБЕДНОСНА УЖАД

- рад у кабинама високих дизалица,
- рад на високорегалним дизалицама,
- рад у високим деловима торњева на бушотинама,
- рад у окнима и канализационим одводима.

11. ЗАШТИТА КОЖЕ

- рад са и на преради и производњи средстава за премазивање,
- рад на штављењу коже.